

3. Кримінальний кодекс Франції від 22 лип. 1992 р. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/document/fin/the-criminal-code-of-finland_html/Criminal_code_of_Finland.pdf

4. Кримінальний кодекс Нідерландів від 03 бер. 1881 р. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/document/nld/1881/penal-code-of-the-netherlands_html/Netherlands_Penal_Code_1881_as_amd_2014.pdf

5. Кримінальний кодекс Фінляндії від 19 груд. 1889 р. URL: <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>

УДК 341.824:338.47 (043.2)

Гончарук О.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМИ УЧАСТІ ПОТЕРПІЛОГО В ДОКАЗУВАННІ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗА ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Швидке, повне та неупереджене розслідування протиправного діяння, зокрема всебічне та об'єктивне дослідження істотних обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному правопорушенні, неможливе без належного виконання своїх процесуальних обов'язків учасниками кримінального провадження. Таке твердження стосується не лише працівників правоохоронних органів, уповноважених у межах визначеної законом компетенції здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень, а й осіб, які є учасниками кримінального провадження (потерпілий, його представник, підозрюваний (обвинувачений), свідок тощо) [1, с. 127].

Участь потерпілого в ході доказування на стадії досудового розслідування є важливим аспектом в розкритті протиправних дій, встановленні обставин та в підсумок притягненні до відповідальності кримінальних правопорушників. Форми такої взаємодії зі слідством прямо пов'язані з вичерпним переліком прав потерпілих осіб, що зазначені в Кримінально процесуальному кодексі України.

Відповідно до ст. 56 чинного Кримінально процесуального кодексу України законодавець виділяє три основних групи прав потерпілих осіб:

- а) права, які особа має протягом всього кримінального провадження;
- б) такі додаткові права, які має особа на стадії досудового розслідування;
- в) права, які особа має під час судового провадження.

Відповідно до яких, формами участі потерпілого на стадії досудового розслідування слід визнати: 1) негайне прийняття і реєстрацію заяви про кримінальне правопорушення, визнання його потерпілим; 2) отримання від уповноваженого органу, до якого він подав заяву, документу, що підтверджує її прийняття і реєстрацію; 3) подання доказів на підтвердження своєї заяви; 4) участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дії, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі; 5) отримувати копії матеріалів, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, після закінчення досудового розслідування [2].

Наявність прямого волевиявлення особи у формі подання заяви – ключовий момент у визнанні такої потерпілим. Якщо особа не подала заяву про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяву про залучення її до провадження як потерпілого, то слідчий, прокурор, суд має право визнати особу потерпілою лише за її письмовою згодою. За відсутності такої згоди особа в разі необхідності може бути залучена до кримінального провадження як свідок.

До особливостей набуття статусу потерпілого відносяться кримінальні провадження у формі приватного обвинувачення, у даному випадку провадження може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого [3].

Право на збирання доказів потерпілим повинно відповідати вимогам, встановленим у главі 4 КПК України і здійснюватися шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій і заходів, що здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів [4, с. 71].

До того ж потерпілому надано право брати участь у досудовому розслідуванні, а саме у слідчих розшукових та інших процесуальних діях, заявляти стосовно них клопотання. Відповідно до п. 4 Постанови Пленуму Верховного суду України від 2 липня 2004 р. № 13 «Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів» обмеження прав потерпілого на порушення клопотання, заявлення відводів тощо за неможливості їх поновлення на стадії судового розгляду тягнуть за собою повернення справи на додаткове розслідування [5].

Отже, з вище наведеного можна зробити висновок, що форми участі

потерпілого в доказуванні на стадії досудового розслідування за чинним законодавством є об'ємним та деталізованим поняттям. Даний учасник кримінального провадження наділений вичерпним переліком прав та суттєво може впливати на подальший хід справи.

Література

1. Буртовий М.О. Правовий статус потерпілого в кримінальному процесі України: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2021. Т. 2, № 54. С. 127–131.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 05.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#top> (дата звернення: 03.04.2023).

3. Хабло О.Ю., Конюшенко Я.Ю., Чурікова І.В. Кримінальний процес: мультимедійний початковий посібник. Національна академія внутрішніх справ, 2016. URL: https://arm.naia.gov.ua/books/public_html/info/utors.html (дата звернення: 03.04.2023).

4. Абламський С.Є. Захист прав і законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні: монографія / за ред. д-ра юрид. наук., проф. О.О. Юхна. Харків, 2015. 240 с.

5. Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Пленуму Верховного суду України від 02 лип. 2004 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/0013700-04#Text> (дата звернення: 03.04.2023).

УДК 343.98(043.2)

Денисов Г.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Ланцедова Ю.О., к.ю.н., доцент

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Розробка та систематизація засобів і методів збору доказів, організації і планування розслідування злочинів пов'язані з ім'ям австрійця за походженням, викладача університету у Чернівцях Ганса Гросса. Саме його «Керівництво для судових слідчих, чинів жандармерії і поліції» (1892 рік) стало основою методики розкриття та розслідування ряду тяжких злочинів. До речі, вперше введений ним у користування наприкінці ХІХ століття термін «криміналістика» доповнив не менш популярні на той час терміни «поліцейська техніка», «наукова поліція» тощо, в яких теж доволі